

2009-05-13

Socialdepartementet

Göran Hägglund/Joakim Pettersson

103 33 Stockholm

Ansvaret för underåriga barns avgifter i hälso- och sjukvården

Företrädare för Stockholms läns landsting blev kallade till Barnombudsmannen den 15 januari 2009 på överläggning med anledning av Datainspektionens rapport om skuldsatta barn (2008:2).

Barnombudsmannen uppmärksammade oss, bland andra, på att skuldsättning av underåriga barn förekommer även när fordran har offentlighetsrättslig grund. Skuldsättning för hälso- och sjukvård och uteblivna besök i hälso- och sjukvården får ofta orimliga konsekvenser. Barnen riskerar att börja sina vuxenliv med betalningsanmärkningar. Deras chanser att exempelvis teckna kontrakt på hyreslägenheter eller telefonabonnemang minskar därmed. I många fall är barnen inte ens medvetna om dessa skulder förrän inkassobolagen hör av sig när barnen har blivit myndiga. Det är angeläget att motverka att barn skuldsätts.

Bakgrunden till den här typen av skuldsättning bottnar i vem som är betalningsansvarig. Med andra ord vem som anses vara patient enligt 26 § hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Om detta råder det skilda meningar och frågan är inte juridiskt tydlig.

Den vanliga tolkningen som görs är att patienten är det underåriga barnet. Då vårdavgiften är en offentlighetsrättslig avgift anses detta innebära att krav enbart kan ställas mot det underåriga barnet. Detta eftersom det är barnet som drar nytta av vården. Om ingen betalar de avgifter som landsting kräver, innan den underåriga blivit myndig, återstår att driva in landstingets skuld när den unge har blivit myndig.

En annan tolkning är att bestämmelserna i föräldrabalken om vårdnadshavares vårdnadsplikt medför att det är vårdnadshavaren som ska svara för avgifterna. Vårdnadshavaren avtalar med landstinget om viss undersökning, vård eller behandling för barnets räkning (tredjemansavtal).

I första hand är det föräldrarnas ansvar att inte sätta sina barn i skuld. Normalt sett motsätter sig få föräldrar betalning av en vårdavgift som gäller ett besök som föräldern har bokat för sitt barn. I de fall då detta ändå sker måste åtgärder vidtas.

Vi anser att en lagändring behöver komma till stånd på detta område och vi har fört en aktiv dialog om detta med Barnombudsmannen och Sveriges Kommuner och Landsting. Då vi i Stockholms läns landsting har undersökt frågan om ansvaret för underåriga barns avgifter i hälso- och sjukvården grundligt skickar vi med en promemoria med våra slutsatser.

Sveriges Kommuner och Landsting föreslår att 26 § HSL ska kompletteras med ett andra stycke med följande lydelse:

I de fall en avgift får tas ut av en patient som är underårig, är inte patienten betalningsansvarig, utan vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna solidariskt, ansvarar för att avgiften betalas.

I väntan på en lagändring vidtar vi egna åtgärder för att förhindra att underåriga skuldsätts. Vi vill dock betona att juridiken på detta område inte är entydig. Vi har beslutat att krav på obetalda avgifter för vård och avgifter för uteblivna besök alltid ska riktas mot vårdnadshavare istället för mot barnen. Vårdnadshavarens ansvar kvarstår och skulden kan inte drivas in från den underårige när han eller hon blir myndig. För att uppnå likställighet i tillämpningen inom landstinget ska även de fordringar som nu finns, och där indrivning pågår, hanteras som ett krav mot vårdnadshavaren.

Idag beaktas vid fakturering och påminnelser de situationer då det råder eller kan råda sekretess till förmån för den unge i förhållande till vårdnadshavaren. Det kan till exempel vara situationer då den unge, ofta i tonåren, riskerar att bli misshandlad om vårdnadshavare får kännedom om kontakter med hälso- och sjukvården eller det finns psykiska problem som kan relateras till föräldrarna. Någon ändring när det gäller rutiner och bedömningar i dessa fall ska inte ske.

Vi anser att det är viktigt att verka för att barn ska få en bra start i vuxenlivet och värnar barnets bästa. Underåriga barn i Stockholms län och i resten av landet ska inte vara skuldsatta eller riskera skuldsättning på grund obetalda avgifter för hälso- och sjukvård eller uteblivna besök.

Vi står gärna till förfogande vid frågor eller funderingar.

Catharina Elmsäter-Svärd
Finanslandstingsråd
Stockholms läns landsting